

Tämä oli luonnon puolesta hyvin varustettu paikka. Idässä oli soiden välinen joki, lännessä oli mäkinen maasto ja etelässä jyrkkäseinäinen 30 metriä korkea kallio, jonka yläpinnalle mahtui ainakin tuhat ihmistä. Pohjoisessa sulki tämän luonnonlinnoituksen hirsivarustus, jonka mukaan silloista suota nytkin vielä ruotsinkielellä — Svartbäckin kylä on ruotsalainen — sanotaan hirsilinnan suoksi (Blockhuskärret). Tuolla korkealla kalliolla, jonne paenneita novgorodilaiset — nähtävästi tuloksetta — piirittivät kolme vuorokautta, on nykyään omituinen nimi *Saffiansberget*, joka paikkakunnalla äännetään *Savjansberget*. Isonjaon karttaselityksessä se kulkee »Sofjanovan kallion» nimellä. Olisi sangen mielenkiintoista tietää, miten lähikylien suomalaiset sitä nimittävät.

Nähtävästi noina kolmena vuorokautena, jolloin paikkakunnan aseuntoiset miehet olivat piirityksessä, kävivät novgorodilaiset hävitysretkellä Kymän pitäjän Kaukolan

ja Pernon kylissä. Koko seutu oli venäläisen kertomuksen mukaan hyvin asuttu ja karjaa oli paljon. Kymissä mainitaankin eräät kyläkunnat verotuksessa nautakuntina (ruots. nötlag). Kyseessäoleva sotaretki sekä koko kronikan kertomus antaisi aihetta moniin johtopäätöksiin, jotka kuitenkin täytyy tässä yhteydessä jättää. Mainitsen vain, että kaikesta päättäen juuri Pyhtäältä hämäläiset laivoillaan tekivät monet sotaretkensä Nevajoen varsille ja Laatokan etelärannalle sekä saivat myöskin itse, samoin kuin Pyhtäälle asettuneet ruotsalaiset, täällä ensinnä ottaa vastaan novgorodilaisten iskun. Nähtävästi kostaakseen v:n 1311 hävitysretken »roomanuskoiset», siis suomalaiset ja ruotsalaiset, äkkiarvaamatta ilmestyivät v. 1313 Laatokan kaupunkiin, kun posadnikka ja kaupunkilaiset olivat poissa sotaretkellä, ja polttivat kaupungin.

J. J. Mikkola.

VUOSIA TÄYTTÄNYT HEIMOMIES.

Toukok. 18 p:nä täytti kansakoulunopettaja, Inkerin Liiton sihteeri *Juuso Mustonen* Helsingissä 50 vuotta. Opettaja Mustonen on syntynyt Inkerinmaalla Markkovan seurakunnassa. Lopetettuaan Kolppanan opettajalukkari-seminaarin v. 1908 hänet nimitettiin samana vuonna sanotun seminaarin laulun, soiton, piirustuksen ja kaunokirjoituksen opettajaksi sekä harjoituskoulun johtajapettajaksi. Venäjän vallankumouksen jälkeen hänet kutsuttiin Tsarskojeselon kihlakunnan suomenkielisen kouluosaston johtajaksi. Samaan aikaan hän toimi Inkerin suomalaisen opettajiston asettaman opetussuunnitelmakomitean sihteerinä. Bolshevikkivallankumouksen jälkeen opettaja Mustonen oli pakotettu siirtymään Suomeen. Täällä hän v:sta 1919 lähtien toimii valtioneuvoston julkaisuvaraston vanhempana apulaisena ja v:sta 1928 Inkerin Liiton sihteerinä.

Viimeksimainitussa toimessa hän on tehnyt innokasta työtä maassamme olevain inkeriläispakolaisten hyväksi ja heimoasian tunnetuksi tekemiseksi. Hän on julkaissut useita Inkeriä koskevia kirjasia ja kirjoituksia, kuten teoksen Inkerin suomalaisista seurakunnista, esitykset »Inkerin orjantappurainen tie», »Inkerin kirkon kärsimysten tie» ja luettelon Inkeriäiheisestä kirjallisuudesta, sekä lisäksi pari ansiokasta Inkerin karttaa ja kaksi vihkosta Inkerin lauluja. Innokkaana musiikkimiehenä hän on harrastanut laulun edistymistä inkeriläisten keskuudessa ja säveltänyt kauniin Inkerin marssin. Hän on myös, v:sta 1929 lähtien, kuulunut Heimo-

järjestöjen keskusvaliokuntaan edustaen siinä Inkerin Liittoa ja inkeriläisten harrastuksia.

KUOLLUT ITÄSUOMALAINEN ITSENÄISYYSMIES JA ISÄNMAANYSTÄVÄ.

Toukok. 20 p:nä kuoli Viipurissa tunnettu isänmaanystävä ja Suomen valtiollisten oikeuksien ajaja konsuli *Eugen Wolff* 85 vuoden ikäisenä. Konsuli Wolff, joka syntyi Vaasassa ja tuli ylioppilaaksi 1869, oli tunnettu suuripiirteisenä ja rikasaloitteisena itäsuomalaisena liike- ja teollisuusmiehenä — pannen alulle mm. ensimmäisen laivaliikenteen Vuoksella —, mutta enimmänsen tarmokkaan ja miehekkään taistelun johdosta, jota hän suoritti Suomen oikeuksien puolesta ja sen itsenäisyyden saavuttamiseksi. Esikuvallisena ja unohtumattomana pysyy mielessä hänen peloton esiintymisensä suurta kansalaisadressia vietäessä Venäjän keisarille Suomen sortovuosien alkaessa ja jossa hän, kun keisari oli kieltäytynyt vastaanottamasta 500-miehistä lähetystä, piti kuulun puheensa, jota levitettiin ympäri maata ja julkaistiin kaikkialla maailman sanomalehdistössä. Hän sai siitä kenraalikuvernööri Bobrikoffilta karkoituksen maasta ja menetti toimensa, mutta sai palata Suomeen vapaampien olojen tultua 1905. Suomen itsenäisyyden saavutettua oli hän innokkaimpia maan valtiollisen vapauden vakiinnuttamisessa.

— *Savolle maakunta-arkisto ja maakuntamuseo.* Tasavallan presidentille on esitelty eduskunnan toivomukset Savon maakuntaarkiston rakentamisesta ja maakuntamuseon aikaansaamisesta Olavinlinna. Presidentti on antanut valtioneuvoston tehtäväksi ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joihin toivomukset saattavat antaa aihetta.

KARJALAN SIVISTYSSEURAN TOIMISTON

osoite kesäk. 7 p:stä lähtien on seuraava: Runebergink. 32 C, as. 27 (2 kerros). — Toimistossa ei kesäkuukausien ajalla ole avoinnaoloa.